

haja vsak dan razen sobot, nedelj in praznikov.
Izšel dnevno razen sobot, nedelj in praznikov.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravljalni prostori:
2657 S. Lawndale Ave.

Office of Publication:
2657 South Lawndale Ave.
Telephone, Rockwell 4904

Cena lista je \$6.00

Entered as second-class matter January 16, 1936, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879.

CHICAGO, ILL., PONDELJEK, 17. AVGUSTA (AUG. 17), 1936.

Subscription \$6.00 Yearly

ŠTEV.—NUMBER 162

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

Francija vztraja za dosego nevtralnostnega pakta

Pariz se vedno upa, da se bodo evropske države odzvale. Francija apelira na španske levčarje, naj ugodijo zahtevam Nemčije. Madridska vlada naznanja nove zmage. Dramatičen dvoboj v zraku. Francija ustavi mobilizacijo prostovoljcev, da reši nevtralnostni pakt

PARIZ, 16. avg. — Francoska vlada je bila danes obveščena iz Madrida, da je španska vlada poslala trojico ujetih Hitlerjevih letalcev in jim dala potne liste za Nemčijo.

MADRID, 16. avg. — Vlada španske republike je sinoči odločila socializacijo oljne in tobačne industrije in dala vsa podjetja v imenu države. Vendar je bil storjen, da ne bi lastniki teh industrij, ki so nahajajo v inozemstvu, namal posojil na delnice za domačo orožja in municije za fašistične armade. Vlada dalje poudarja, da so bili uspešno odbiti fašistični napadi na severozapad in jugu; na severovzhodu je v teku velika vladna ofenziva za osvojevanje Zaragoze.

PARIZ, 15. avg. — V Parizu je padlo veliko veselje, ko je portugalska vlada sinoči naznanila sprejeto nevtralnostnega pakta v zvezi s civilno vojno, ki je v Španiji. Portugalska je v ta namen odobrila nevtralnost že 8. avgusta, toda s pridržki.

Francija je sedaj pozvala madridsko vlado, naj ugodno zahteva Nemčije, ki hoče zadoščeno glede eksekucije štirih nemških državljanzov in zasege nemškega letala. "Špansko vlado smo pozorili, da je naša želja mir med Madridom in Berlinom, da tako pospeši uveljavljanje nevtralnostnega pakta", je sinoči dejal predstavnik francoskega zunanjega urada. Pariz je seveda uveren, da bodo druge evropske države sledile zgledu Portugalske, ki je sprejela nevtralnostni pakt.

Španska vlada še ni končala pregleda glede nemških letal, ki jih njene čete konfiscirale v Baldozu. Preiskava bo trajala vsaj sedem dni in od izida tega pregleda je odvisno, ali se bo Nemčija pridružila Franciji in podprla nevtralnostni pakt.

Hugh Lloyd George, član angleškega poslanstva v Parizu, je v razgovoru s francoskim zunanjim ministrom Delbosom dejal, da na dvomi v možnost učinkovite izvajanja nevtralnostnega pakta, ker se Nemčija in Italija ne vedno obotavljata. Slično mnenje prevladuje tudi med diplomati drugih držav.

Leon Jouhaux, predsednik Zveze francoskih delavskih uniij, je večer odletel v Toulouse in tu bo odšel v Madrid, kjer bo preučeval situacijo kot član odbora, ki ga je imenoval Evropski protifašistični kongres, ki je o-ključil pomoč madridski vladi pri zatiranju fašistične revolte.

Bern, Švica, 15. avg. — Švicarska vlada je včeraj prepovedala vsako pomoč španskim rebelom kakor tudi ljudski armadi. V tem je vključeno pošiljanje orožja, municije in drugega bojnega materiala. Istočasno je uveljavila ukrepe, ki prepovedujejo oddajo švicarskih državljanov v Španijo. To velja tudi za državljane tujih držav, ki se nahajajo v Švici in izveti so samo Španci.

Madrid, 15. avg. — Vlada poroča o večjem številu zmag, ki jih izvajale njene čete v bitkah z rebeli v raznih krajih. V guadarramskem gorovju nad Madridom so vladne čete prodrale do milje daleč, na južni fronti pa Pozo Blanco, v bližini Cordobe, so ujele dvesto rebelov. Kolona lojalnega vojakstva je nekaj odkorakala proti mestu O-

Židovski bojkot nacijskih izdelkov

Nacijska protizidovska kampanja ožigosana

Zeneva, 15. avg. — Vsežidovski kongres, ki zboruje v tem mestu, je sprejel resolucijo, ki urgira bojkotiranje izdelkov nacijske Nemčije, zaeno pa je odobril večje število načrtov, ki naj bi ublažili trpljenje med židi.

Kongres je obdožil Hitlerjevo vlado brutalnega zatiranja židov in pozval Ligo narodov, naj intervenira v prilog židom, ki so žrtve persekucij ne samo v Nemčiji, temveč tudi v drugih državah. Dalje je bila sprejeta resolucija, vsebujoča apel na vse vlade, naj omilijo restrikcije glede naseljevanja židovskih begunov, da se jim tako da prilika, da bodo začeli živeti novo življenje.

Louis Segal iz New Yorka, predsednik Židovske delavske zveze, je priporočal, naj kongres apelira na Ligo narodov, na vlade raznih držav, Mednarodni urad dela in druge organizacije, naj bi te sodevale v kampanji, katere cilj je odprava zaprek, ki ovirajo židovsko imigracijo. On je tudi sugestiral ustanovitev finančne institucije, katere naj bi podpirala židovske begunce, ki so v pomanjkanju.

Resolucijo, ki zahteva ustavitve protizidovske gonje v Nemčiji in v drugih državah, je sestavil rabinec Edward Israel iz Baltimora, Md., kongresu pa jo je predložil Horace M. Kallen, profesor newyorškega instituta za socialno raziskavo.

Kongres je apeliral na Anglijo, ki ima mandat nad Palestino, naj ustavi protizidovsko kampanjo, ki jo vodijo Arabci, zaeno pa je opozoril angleško vlado, naj izpolni obljube, ki jih vsebuje takozvana Balfourjeva deklaracija, katere se nanašajo na svobodno naseljevanje židov v Palestini. Apel naglašala, da hočejo židje v Palestini živeti v miru z Arabci in sodelovati v njimi pri razvoju dežele.

Revizija liste prejemnikov podpore

Chicago, 15. avg. — Leo M. Lyons, načelnik reliefne komisije, je odredil revizijo liste prejemnikov podpore, kar pomeni, da bodo osebe, ki več ne potrebujejo podpore, črtane z liste. Sedaj prejema podpora 83,000 družin v čikaškem okraju in to število se bo po Lyonovi izjavi znižalo za več odstotkov. Reliefni uradi so bili informirani, da morajo vsi prejemniki relifa izpolniti nove aplikacije v drugi polovici tega meseca, zaeno pa bo odrejena preiskava posameznih slučajev, da se ugotovi, kdo je potreben podpore in kdo ne.

Cene žganju navijajo zaradi suše

Peoria, Ill., 15. avg. — Tukajšnja distilerijska družba, ki izdeluje žganje, je zvišala cene na debelo za pet do šest centov pri galoni. Vzrok, ker je bila letos silna suša in so se žita podražila. Cene žganju na drobno bodo kmalu začele rasti.

Domače vesti

Bivši član SNPJ—begunec na Dunaju

Chicago. — Prosveta je prejela pismo svojega bivšega naročnika in člana SNPJ Fr. Abeta, ki se nahaja na Dunaju, kamor je pobegnil pred dvema letoma iz Jugoslavije, kjer so ga, kakor piše, preveč šikanirali in celo okradli za \$1000. Abe je zdaj naročil Prosveto na Dunaj in Adamičev knjigo "The Native's Return". Bomo videli, če bo naš list dovoljen v klerofašistični Avstriji!

Slovenec zmagovalec v Berlinu?

Chicago. — Čikaški listi poročajo, da je Jack Medica iz Seattle, Wash., ki je rekorden plavalec, zmagal v plavalni tekmi pri olimpijskih igrah v Berlinu. Plavalec so se kosali v štiri-ristometrski daljavi in Medica je posekal Japonca, ki mu je bil najbližji, za 20 metrov. Medica, čigar ime je v ameriških sportskih krogih dobro znano, bo najbrže Slovenec ali vsaj Slovan.

Milwaukeeke vesti

Milwaukee. — Slovenski družini Steinberger je umrl dveletni sinček na posledica pika strupenega mrčesa. — Poročno dovoljenje so vzeli: Raymond Cummings in Angeline Kastelec, Louis J. Komar in Sophie Mrvos, Walter A. Sprado in Ann Frances, Wm. A. Tribble in Mary A. Janic ter James Garden in Annie Marn.

Iz Clevelanda

Cleveland. — Josephine Jon-tez bi bila kmalu postala žrtev zastrupljenja, ko je na clevelandski razstavi povzila skvarjeno frankfurterico, da je ni pravočasno rešil zdravnik. Zdaj je na poti okrevanja.

Angleški delavski vodja apelira na Roosevelta

London, 15. avg. — George Lansbury, vodja angleškega delavstva in pacifist, je apeliral na Roosevelta, naj skliče mednarodno mirovno konferenco in priporočal skupno akcijo Anglije, Francije in Amerike, ki naj bi uveljavila provizije Kellogg-Briandovega mirovnega pakta. "Kljub vsem kritikam Združenih držav, ki so bile izrečene, ker so odklonile vstop v Ligo narodov, bi morala Amerika prevzeti glavno vlogo v akciji, da se odvrne nevarnost nove svetovne vojne," je rekel Lansbury. "Nekdo mora sklicati mirovno konferenco in jaz želim, da predsednik Roosevelt prevzame to nalogo. Amerika naj vodi kampanjo v interesu miru."

Izgredi v stavki časopisnih delavcev

Tri osebe ranjene in pet aretiranih

Seattle, Wash., 15. avg. — Tri osebe so bile ranjene in pet je bilo aretiranih v izgredu pred uredom Hearstovega lista "Post-Intelligencer" v zvezi s stavko časopisnih delavcev.

Urad je obkolilo več sto pike-tov, članov časopisne unije, uni-je voznikov, pristanišnih delavcev in drugih. Harold H. Hiatt, ki je strelil urad Hearstovega lista, je bil napaden in tepen. Imeni dveh drugih, ki sta bila tudi tepena, policija ni objavila. Hearstov list je prenehal izhajati, ko je stavka izbruhnila. Dva druga tukajšnja lista, "Star" in "Times", sta obdela delavske voditelje odgovornosti, ker je Hearstova publikacija prenehala izhajati.

Harry Minekne in Randolph Harrison, člana unije voznikov, sta bila obtožena napada na Hiatta in aretirana, toda na po-vele župana Doreja sta bila oba izpuščena iz ječe.

"Times" je objavil uvodnik, v katerem žigosa župana in policijskega načelnika. List piše, da sta predala mestno vlado D. Becku, predsedniku unije voznikov in njegovemu krdelu močnih voznikov, gozdarjev in pristanišnih delavcev.

Beck je prej izjavil, da kot delavski voditelj simpatizira s časopisnimi delavci, ki so zastavljali, ko je Hearstov list opustil dva člana v uredniškem štabu, ampak on je proti nasilju in želi, da se konflikt poravnava na miren način.

Krajevna unija časopisnih delavcev naglašala, da sta bila člana uredniškega štaba odpuščena zaradi unijskih aktivnosti. "Ko je unija razglasila stavko, da prišli Hearstov list na ponovno uposilitve in je ta zahtevo odklonil, je to izzvalo odpor pri organiziranem delavstvu in to sedaj podpira stavkarje," se glasi izjava krajevne postojanke Ameriškega časopisnega glida.

Poplave v Koreji; 96 ljudi utonilo

Seoul, Koreja, 15. avg. — Zaradi hudih deževnih nalivov, ki divjajo že več dni, so reke in poto-ki v centralni in južni Koreji, prestopili bregove in poplavlili ni-žine. Povodnji so doslej zahtevali 96 žrtve in veliko število ljudi še pogrešajo. Voda je raz-dejala več tisoč hiš in napravila ogromno škodo.

Sovjeti aretirali 16 trockistov v novi zaroti

Moskva, 15. avg. — Uradno poročajo, da je bilo zadnje dni

POOSTRENJE RAZKOLA V DELAVSKI FEDERACIJI

Lewisove unije se ne bodo pokorile odloku eksekutive

UPANJE GLEDE SPRAVE IZGINILO

Washington, D. C. — (FP) — Po tajni seji reprezentantov dvanajsetih uniij, ki tvorijo Odbor za industrijsko organizacijo, je bilo naznanjeno, da ta odbor ne bo ustavil svojih aktivnosti, čeprav je eksekutiva ADF zapretila, da bodo vse unije suspendirane 5. septembra, če ne bo odbor do tistega časa razpuščen.

Zaeno, ko je bil ta odlok objavljen, se je tudi izvedelo, da je Heywood Brown, predsednik Ameriškega časopisnega glida, organizacije časopisnih delavcev, izjavil, da se bo njegova grupa pridružila Lewisovemu odboru. Vprašanje pridružitve bo dano na referendum in Brown je dejal, da se bo večina članov izrekla za pridružitve.

Izjava, ki so jo podali reprezentantje Lewisovih organizacij, naglašala, "da mi bomo nadaljevali organizatorično kampanjo med jeklarskimi in železarskimi delavci kakor tudi med drugimi delavci, ki so uposleni v industrijah masne produkcije, dokler ne bodo vsi organizirani v močeno industrijski uniji. Nepostavna akcija s strani eksekutive ADF ne bo imela nobene učinka na našo kampanjo."

Ko so člani Lewisovega odbora zborovali, so unije krojaških in klobučarskih delavcev — Amalgamated Clothing Workers, International Ladies' Garment Workers in United Hatters, Cap & Millinery Workers — nazna-nile skupno organizatorično kampanjo. Vrčila se bo v južnih državah, kjer ti delavci še niso organizirani. Glavni stan kampanjskega odbora bo v Atlanti, Ga. Na jugu so že več tednov aktivni organizatorji tekstilne unije, ki je včlanjena v Lewisovemu odboru. Ti skušajo organizirati delavce, ki so uposleni v industriji rajona in so-rodnih industrijah.

Dve nadaljnji federalni uniji sta se pridružili Lewisovemu odboru. To sta uniji kavčukarskih in avtomobilskih delavcev. Znamenja kažejo, da se bo več federalnih uniij, ki so prejele charter od Ameriške delavske federacije pridružilo Odboru za industrijsko organizacijo.

aretiranih 16 pristašev Leona Trockega, ki so "sodelovali v novi zaroti zoper sovjete".

Eksekucija črnca kot karneval 20,000 oseb gledalo javno obešanje v Kentuckyju

Owensboro, Ky., 15. avg. — Zadnji četrtek so tukaj javno obesili 22-letnega črnca in za prebivalce daleč naokoli je bil ta dan velik praznik. Ob uri eksekucije je bilo zbranih okrog 20,000 hribovcev z vseh strani, moški, ženske in otroci, in gneča okrog odra z vošali, ki so stala na praznem stavbišču sredi mesteca, je bila tako velika, da se je bilo bati, da poderejo oder.

Množica z dežele je začela prihajati v mesto že v ardo zvečer. Truma za trumo je prihajala v avtih, konjskih vozovih, tovornih vozilih in peš — kakor romarji na veliko cerkevno slavnost ali sejmarji na trg z redkimi prilikami. In res — business je bil dober. Na vseh vogalih so bile stojnice z lemo-nado, sladoledom, "hot dogi" in drugimi prigrizki ter požirki.

Zamorca, ki se je pisal Rainey Bethea in ki je bil obsojen v smrt zaradi umora neke 78-letne starke, so pripeljali iz oddaljene okrajne ječe, kjer je bil zavarovan pred linčarji. Ker se je prihod zamorca nekoliko zavlekel, je žel glas med množico, da ga ne bo in da so zaman nardili si praznik. To je povzročilo jezo, glasno godrnjanje in pretnje, da pojdejo sami ponj in ga sami obesijo ... Končno so črnca pripeljali in bilo je silno veselje. Radosen vriak je pozdravil žrtve in med silno množico je nastalo praznično razpoloženje.

Po zakonu je šerif vsakega okraja krvnik. V Owensboru je ženska šerif—in tej ženski je v odločilnem momentu padlo srce v kiljo. Ni hotela obetati in dobrosrčno jo je zamenjal domači policaj. Med obešanjem je množica tulila kakor obseadena, in ko je zdravnik slovesno izjavil, da je črnc mrtev, je drhal navajala na oder, trgala obleko z mrljca, ga suvala in tolkla s pestmi, da kmalu ni bil več podobno človeškemu truplu.

To se je zgodilo 13. avgusta v letu Gospodovem 1936 v visoko civilizirani in demokratični republiki Združenih držav! ...

Kanadski socialni kreditarji v zagati

Injunkcija proti razpečanju nakaznic

Edmonton, Alta., Kanada, 15. avg. — Sodnik Tweedie, član vrhovnega sodišča v provinci Alberta, je izdal injunkcijo, ki prepoveduje prodajanje in razpečanje nakaznic, katere je izdala albertska vlada socialnega kredita v tem mestu. Injunkcija je bila izdana, ko je mestni svet odglasoval za nakup teh nakaznic v vsoti \$86,000.

Za injunkcijo je vprašal R. H. Watson, rudarski inženir, preko svojega odvetnika, ki je argumentiral, da je vsa zakonodaja glede socialnega kredita, ki je bila sprejeta v albertski zbornici, v konfliktu z ustavo. Izdajanje nakaznic je tudi kršenje britsko-kanadskega pakta, ki je bil sprejet pred dvema letoma.

Lord Tweedemuir, angleški generalni governor v Kanadi, je pred izdajo injunkcije posvaril C. Aberharta, premierja albertske province, naj ne izvaja sprejetega zakona, ki določa plačevanje dividend prebivalcem.

Deček obsojen v smrt zaradi 40 centov!

Havana, Kuba, 15. avg. — Ricardo Marquez, 19-letni fant, je bil včeraj obsojen v smrt zaradi

FRANCOSKA BANKA POD VLADNO KONTROLO

Dinastija finančnih aristokratov strmo glavljena

VELIKA FINANČNA REFORMA

Pariz, 15. avg. — Blumova vlada je prevzela kontrolo nad državno banko, nad katero je imela oblast od Napoleonovih časov skupina finančnih aristokratov. To skupino je tvorilo dvesto družin, ki so več kot sto let upravljale francoske finančne zadeve. Odbor regentov, grupa najbogatejših Francozov, se je moral umakniti, ko je vlada v smislu nedavno sprejetega zakona prevzela kontrolo nad največjo francosko finančno institucijo.

Vlada aicer ni konfiscirala investicij, ki jih ima ta grupa v banki, toda odlej ne bo imela nobene besede v zvezi s upravljanjem finančne institucije, v kateri ima Francija shranjeno svoje zlato in katera tiska tudi bankovce. Nov odbor, v katerem bodo reprezentirani delavci, kmetje, združene organizacije in vlada, bo vodil vse finančne posle.

Prvi, ki je bil imenovan za člana tega odbora, je Leon Jouhaux, predsednik Zveze delavskih uniij, druga imenovanja bodo zdaj sledila. Vlada je naznanila, da bo obdržala zlati standard in revidirala finančne smer-nice.

Banka je bila ustanovljena pred 136 leti in poslovala je v smislu charterja, ki ga je sestavil cesar Napoleon. Ta je omogočal dvesto osebam, ki so imele najvišje število delnic, popolno kontrolo nad banko. Te so imenovale člane v odbor regentov, ki so odločevali finančne smer-nice. Leon Blum je v teku volilne kampanje obljubil volilcem, da bo strmoglavil to finančno dinastijo in jo zmagi levčarjev pri parlamentarnih volitvah, ko je Blum dobil pozicijo premierja, je vodja francoskih socialistov predložil v zbornici zakonski načrt glede poddržavljenja banke, ki je bil sprejet.

Poljska ne bo pretrgala vojaške zveze s Francijo

Varšava, 15. avg. — Poljska vlada je ponovno zagotovila Francijo, da pakt vzajemne vojaške pomoči, ki sta ga sklenili pred dvema letoma, ostane še nadalje v veljavi. To zagotovilo je bilo dano na konferenci članov francoskega in poljskega armadnega štaba, ki je bila pravkar zaključena. Sedaj je bilo tudi naznanjeno, da bo Francija dala Poljski posojilo, ki ga slednja potrebuje za ojačanje svoje oborožene sile.

Sedemnajst oseb ubitih na železniškem križišču

Louisville, Que., Kanada, 15. avg. — Sedemnajst potnikov je bilo ubitih in 15 ranjenih danes zjutraj na železniškem križišču v tej okolici, ko je tovorni vlak trčil v potniški avtobus. Stiri potniki so si rešili življenje s skokom.

Hitlerjeva knjiga v francoskih šolah

Pariz, 15. avg. — Francoski komunisti so pozvali vlado, naj uvrsti Hitlerjevo knjigo "Moja borba" med učne knjige vseh francoskih šol, "da se bodo Francozi prepričali o Hitlerjevem zaničevanju Francije in njegovih namelih."

tega, ker je nekega drugega dečka, prodajalca časopisov, o-ropal za 40 centov ...

Slika kaže spopad med fašističnimi rebeli in vladnimi četami v Barceloni, Španija.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT
GLASLO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE
POPOVNE JEDNOTE

Narodnik: za združeno državo (levo Chicago) in Kanado
\$2.00 na leto, \$2.50 na pol leta, \$1.50 na četrt leta; na Chicago
in Cleveo \$7.50 na leto, \$3.75 na pol leta; na inosemno
\$5.00.

Subscription rates: for the United States (except Chicago)
and Canada \$2.00 per year, Chicago and Cleveo \$7.50 per year.
foreign countries \$5.00 per year.

Črna glasila po dopisih: Rokopisni dopisov in nenarodnih
glasilov ne vrsta. Rokopisni literarne vsebine (stiče, po-
vesti, drame, pesmi itd.) se vrsta. Podljudje je v sluhu,
če je prišlo postojno.

Advertising rates on agreement: Manuscripts of commu-
nications and uncollected articles will not be returned. Other
manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned
to sender only when accompanied by self-addressed and stamped
envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s listom:
PROSVETA
2807-55 So. Lawrence Ave., Chicago, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

138

Kaj nas uči kampanja za industrijske unije

Mnogo starejših čitateljev Prosvete se do-
bro spominja, koliko krika in vika je povzročila
organizacija IWW (Industrial Workers of
the World) pred vojno. Ta organizacija, zelo
revolucionarna po načelih in taktiki, je bila
močno razširjena po zapadu med preprostimi
delavci, ni pa mogla prodrati v industrije.
Med vojno je pa bila ta organizacija domala
uničena in danes je živitveni nekaj njenih ostan-
kov, ki so v splošnem brez pomena.

Princip IWW je bil industrijska forma unije
— "one big union", ena sama velika unija.
Taktika IWW je bila, da je politična akcija
humburj in delavci bodo zmagnali, da "direktno
akcijo", to je s stavkami, sabotažo in sploh z
revolucionarnim gibanjem. Zaradi te svoje
taktike so bile podružnice IWW v neprestra-
nem konfliktu z oblastmi in stavke te organi-
zacije so bile več ali manj nasilne. Resnica je,
da mnogo, mnogo slučajev nasilja, ki je šlo na
rovav IWW, niso zakrivil člani te unije, ali za-
radi svoje bedaste taktike je morala trpeti po-
sledice marsikaterega zločina, ki ga so izvršili
agente provokatorji ali kompanijski policisti.

Kaj je organizacija IWW dosegla? Ali je
uspela s svojo propagando in borbo za "veliko
industrijsko unijo"? Dosegla je le nekaj lo-
kalnega in začasnega, na splošno so pa bili vsi
napori te organizacije zaman. V splošnem je
dosegla baš nasprotno: goro predsodkov zoper
industrijski unionizem, da je bila potem vsaka
poštena agitacija za ta unionizem nemogoča
dolgo vrsto let.

Ideja industrijskega unionizma je dobra in
marsikdo jo je odobral, toda ne na programu
IWW. In ker prijatelji industrijskega unioni-
zma niso marali organizacije IWW, so bili pa-
sivni napram industrijskemu unionizmu dolga
leta; niso hoteli, da bi jih bil kdo — identifi-
ciral z "wobblji", kakor so imenovali člane in
pristaše IWW.

Danes je lahko jasno vsakemu slepcu, da
forma industrijske unije se ne bi bila nikdar
uresničila v Ameriki, če bi bila čakala na or-
ganizacijo IWW. Kljub temu je danes ta for-
ma unije na pohodu!

Forma industrijske unije je v zadnjih letih
vatala in se razbohotila tamkaj, kjer je ne bi
bili voditelji IWW pred vojno nikdar pričako-
vali in kjer je bilo po njih sodbi gnezdo največ-
je reakcije! Pokojni William D. Haywood, ki
je bil pred vojno glavni apostol gibanja za "eno
samo in veliko industrijsko unijo", se bi danes
v svojem grobu trikrat obrnil, če bi vedel, da
je njegovo gibanje prevzel in ga vodi z uspe-
hom — John Lewis, veliki nazadnjak iz njego-
vih dni...

Dokler je to gibanje vodila radikalna or-
ganizacija, ki se je ustanovila v ta namen, ni mo-
glo gibanje nikamor, najmanj je pa zajelo stare
strokovne unije. To je dejstvo, ki je že pri-
bito v zgodovini. Ko je pa to gibanje obnovil
Lewis, vodja prve in največje industrijske uni-
je v Ameriki, je imel v kratkem času enajst
velikih unij na svoji strani.

Od kod to navdušenje za industrijski unioni-
zem, ki ga prej ni bilo?

Vzrokov je več, toda glavna vzroka sta —
nove razmere (masna produkcija) in ugodno
masno psihološko razpoloženje. Bržko se večja
masa ljudi pod energičnim vodstvom loti neke
reforme, o kateri je prepričana, da je dobra in
potrebna, je tu jamstvo za uspeh.

Lewisov odbor za industrijsko organiziranje,
ki hladnokrvno in preudarno kljubuje močni
opoziciji: eksekutivi ADF, ne propagira no-
bene "direktno akcije", sabotaže ali krvave re-
volucije za doseg svojega namena; odbor celo
pravi, da se nobene stavke ni treba, razen če
jo industrijski magnatje sami provocirajo.

Ne, na Lewisovi industrijski kampanji ni čis-
to nič revolucionarnega. Lewis je znal doseči,
da je ideja industrijske unije postala med de-
lavci respektirana in priljubljena — in to je bi-
lo vse, kar je bilo treba! Kapitalisti lahko kriče
to in ono, lahko popokajo jeze, ampak poma-
galo jim ne bo nič.

Tu imamo živ dokaz, da ideja sama na sebi,
naj bo še tako dobra, še nima v sebi pogoja za
uspeh. Odvisno je, od kod ideja pride, kdo jo
prinaša in če so razmere za njen sprejem že do-
zorele. Dalje moramo spoznati, da je dogma:
"edino lovc zadene raco na vodi" — otročja.
Vsakdo, ki zna pomeriti, lahko raco zadene. Ni
glavna, kdo strelja in s kakšno puško! Glavno
je — da zadene in pobere raco.

Glasovi iz naselbin

Zanimive beleške

Beleške s potovanja po treh drž- javah

Orr, Minn. — Dne 1. avgusta
smo se podali podpisani, moj sin
in Frank Gaber st. iz Detroita
proti zgornjemu Michiganu, Wis-
consinu in Minnesoti, da par te-
dnov preživimo v šotorih v pro-
sti naravi, si razgledamo neko-
liko dežel, nasrkamo svežega
zraka in se navijemo nove ener-
gije. Ob 8. zjutraj smo se odpe-
ljali proti severnemu Michiganu.
Po 160 milj vožnje smo dospeli v
Clair, Mich., kjer je takorekoč
zadnji kanton tako znan "civiliz-
zacije" — konec večjih mest, na-
kar se prične sama divjina.

Voziš se milje in milje med
samo divjino — po opustošenih
pragozdovih, katere je uničila ne-
usmiljena sekira. Tisoče in tiso-
če akrov vidiš samo trnnele pa-
robrke in veliko grmovje. Ko se
voziš še dalje, se ti odpirajo za-
losti prizori: vse okrog tebe ko-
likor daleč ti nesejo oči, vidiš za-
lostne ostanke gozdnega požara
— obžrgana debla, ki stoje nemo
kakor človeška okostja. Cele po-
krajine pragozdov so uničene.
Skoda ogromna. In ti požari še
danes nadaljujejo svoje grozno
delo.

Ko se pripelješ do Mackinaca,
Mich., 205 milj od Detroita, ne
moreš več naprej z avtomobilom,
ker ti brani preliv, ki spaja Je-
zero Superior in jezero Michigan.
Moras se poslužiti prevozne la-
dije, če hočeš iti naprej v zgorn-
nji Michigan ali Upper Peninsula.
In dalje proti severu ali severo-
zapadu. Za prevoz avta čez osem
milj široki preliv plačaš dva do-
larja in 25 centov od vsake ose-
be. Na nasprotnem bregu visa via
Mackinaca je St. Ignatz, kjer te
prevozna ladja izkrci.

Ko se voziš dalje po zgornjem
Michiganu, se ti zopet odpre po-
gled po širnih planinah in doli-
nah, po nelzernih gozdovih, u-
rušenih po gozdnih požarih in se-
kirah. Po večurni vožnji dospemo
v mesto Marquette, kjer so dr-
žavni zapori za največje krimi-
nalce, ki so obsojeni v došmrtno
ječo. Mestece je jako lepo. Gora-
ta pokrajina, obrežje jezera Mi-
chigan. Tu se tovariš železna ru-
da na ladje, ki jo odpeljejo v Chi-
cago, Cleveland in Buffalo, od-
tam pa naprej po železnici proti
Pittsburghu in druga industrijs-
na mesta.

Iz Marquette smo se podali
proti slovenski naselbini Travniku.
Ko dospemo tja in se ustavi-
mo na križišču dveh podeželskih
cest, vprašamo za dobro znanega
rojaka iz Detroita Jožeta Strle-
ta. Slučaj je nanesel, da smo na-
leteli na Slovence pri tem polz-
vedovanju, na mra. Knaus in na-
ravno smo se počutili takoj bolj
domače. Ona nam je dala vse in-
formacije, kje in kako dobimo
našega znanca in prijatelja. Živi
v štiri milje oddaljenem meste-
cu Ironwoodu.

Odpeljali smo se tja. Ustavimo
se pred njegovo hišo in kar po
slovensko vprašamo za Jožeta.
Zena nas prijazno sprejme in
nam pove, da Jožeta slučajno ni
doma — nahajal se je v garaži,
kjer je imel v popravilu svoj
truk. Gremo tja in se ustavimo
pred garažo, toda Jože je nas
prej opazil kakor mi njega. Pri-
tekel je nam nasproti vselega
obrazu ter prijateljsko stisnil ro-
ko v velikem iznenadenju. Vese-
li ga, da nas zopet vidi. Pojasnil
smo mu, da smo na poti v sever-
no Minnesoto.

Strle nam je pojasnil, kaj ga
je pognalo v te kraje: gospodar-
ska kriza in borba za vsakdanji
kruh. Jože je fejt fant in na-
prednega mišljenja. Zanima se
za kulturo in napredek delavca
in farmarja. Narodnik je Prole-
tarcia in Prosvete. Pojasnil nam
je, da mu je to edina duševna
hrana in da brez teh dveh listov
on ne more več biti. Povedal nam
je, da so nekateri Slovenci v Travniku
že jako premožni. Dohodke
imajo od živinoreje, mleka
in kompirja; drugih pridelkov ni-
majo, ker ne dozorijo — rastne-
ga časa imajo le okrog 80 dni na
leto.

Jože ima truk in prevažja blode
iz gozda do 125 milj oddaljene
železnice, daljava od svojega do-
ma. Doma ima prodajalno in
gasolinako postajo. Oboje u-
pravlja žena.

Ko smo se poslovili od Strle-
tovih, smo se ustavili pri rojaku

Debelaku, ki je sorodnik dobro
znanega rojaka in člana SNPJ.
Jožeta Koširja v Detroitu. Po-
vedali smo, kdo smo in odkod
prihajamo ter da prinašamo po-
zdrave od Jožeta Koširja. Zopet
smo bili prijazno sprejeti in so
nas pogostili z lahkim vinom in
svežim mlekom.

V pogovoru so nam povedali,
da so ogromni oblaki dima od
gozdnega požara, kateri se bliža
njihovemu posestvu. Res je ne-
varnost, da ga objame, ker je že
tako blizu, da veter nosi goreče
listje že blizu hleva in hiše. V
resnici so bili vsi preplašeni in v
strašu — oče Debelak, mati in
trije že odrasli sinovi. Pove-
dali so nam, da so že dva dni ga-
sili. Žena je bila sama doma in
pazila, da ogenj posestva ne ob-
jame. Bila je vsa iz sebe valed
strašu in skrbi. Može so gasili,
ona pa je jokala doma. Nam so
svetovali, naj gremo naprej, dru-
gače nas vladni nadzorniki mo-
goče prisilijo na gašenje požara.

Da se nam kaj takega ne pri-
peti, smo se hitro poslovili od De-
belakovih in se odpeljali proti I-
ronwoodu. Ko se ustavimo zunaj
mesteca na gasolinaki postaji,
smo tam našli na dve sloven-
ski družini, vsi člani SNPJ. Ker
smo bili vsi na poti, je bil pogo-
vor kratek.

Že samo ime mesteca Iron-
wood City pove, da je to kraj
železnih rudnikov, ogromnih že-
lezni rudnikov. Vse naokrog so
veliki nasipi železne rude, ceste
in vsa pokrajina je pokrita z
rdečkastim prahom — znak žele-
za, kamor pogledaš.

Potem smo dospeli v Ashland,
Wis. Zopet sama železna ruda,
katero torijo na ladje. Tukaj
so nam zopet povedali, naj nikar
ne nadaljujemo naprej, ker 25
milj od tukaj je gozdni požar in
lahko se zgodi, da nas ustavi-
jo in prisilijo, da postanemo gasil-
ci. Ostali smo v tem mestu in
prespali v mestnem parku. Ob 5.
zjutraj se odpeljemo proti Min-
nesoti. Tako smo utekli neprili-
kam.

Naše prihodnje mesto je bilo
Superior, Wis., kjer je meja med
Wisconsinom in Minnesoto. Ko
prideš v Superior, imaš pred se-
boj krasen razgled na mesto Du-
luth. Obe mesti veže dolg most,
International Bridge, kjer plačaš
25c colnine. Mesta Superior in
Duluth stojita na obrežju zal-
isa jezera Superior. Prvo leži na
ravnini, drugo po vznožju in na
hribu, s katerega je krasen raz-
gled po širni hriboviti pokrajini
in jezeru. Hiše in poslopja stoji
kakor trdnjave. Glavna ulica v
Duluthu vodi po vznožju. Pogled
na mesto in po mestu je krasen.
Tako se prepričaš, da je važno
premetno križišče. Vsa ruda z že-
leznega okrožja Minnesote pri-
haja v Duluth, kjer jo torijo
na ladje in v vagone.

Iz Dulutha smo nadaljevali pot
proti Evelethu. Ko se peljemo po
gozdni pokrajini in zviti cesti,
imamo naenkrat pred sabo me-
sto Eveleth. Za tuja nima pose-
bene privlačnosti, ker leži v ska-
lovju opučenega hriba. Nobene-
ga drevja. Vse naokrog sami že-
lezni rudniki. Tu smo se sestali
z Georgem Kocijem, ki živi v E-
velethu že 47 let. Danes tolma-
čuje na sodniji. Razkazal nam je
mesto in povedal, kako je on
prišel sem in kako je bilo v teh
krajih tedaj in kako je danes.

Laugi Antonini, podpredsednik unije Intl. Ladies Garment Workers, govori na shodu svoje organizacije.

V Duluth je prišel pred 50 leti.
Ko je šel iz Dulutha v Eveleth,
daljava 80 milj, je prehodil po-
lovico poti — pol. Izvešeni smo,
da tu imajo največjo rarno le-
poto na svetu. Izkopije in naloci
toliko ruda na dan kakor bi jo
moglo — tisoč delavcev.

Iz Eveletha smo šli v pet milj
oddaljeno mesteco Virginio, ki
leži bolj v nižini hriba. Je jako
lepo mesteco, čisto in z drevjem
okrašeno. Tu je zadnja postojan-
ka železnih rudnikov.

Mogoče si kdo misli, da tega
prirodnega bogastva, železne ru-
de, mora biti konec, ker se je to-
liko porabi. Ko pa se voziš po teh
hribih in pokrajinah severnega
Michiganu in Minnesote — 300-
400 milj daleč — ni druge indu-
strije kakor industrija železne
rude. Visoki hribi rude ob želez-
nicah, v pristaniščih. Sama že-
lezna ruda kamor pogledaš. In šte-
vilne ladje ter železnice jo prid-
no vozijo proti vzhodu, v indu-
strijska središča, kjer kujejo že-
lezo in jeklo in denar — ogromne
profite. In od pridobivanja vse-
ga tega bogastva ima delavstvo
le izmučene hrbte in borno živ-
ljenje, jeklaraki magnetje pa
krasne plače in vse razkošje
tega sveta.

Glavna mesta te industrije so:
Marquette, Negaunce, Ishpening,
Bessemer, Mich., Ashland, Su-
prior, Wis., Duluth, Eveleth, Gil-
bert, Virginia, Minn. Skozi vsa
ta mesta se voziš, ko se pelješ
proti International Fallsu ob ka-
nadeski meji — 900 milj od De-
troyta.

Danes, ko to pišem, taborimo
pri jezeru Ash, 20 milj severno
od mesteca Orr. Danes je petek,
7. avgusta. Imamo odmerjeno
vsak svoje delo — Frank Gaber
je za kuharja, Anton Jurca ml.
za hišnika, jaz sem pa bolj prost,
kar sem porabil, da napišem ne-
koliko o našem potovanju.

Tu, kjer kempamo, smo čisto
v divjini, v gozdu. Najbližnji so-
sed, hiša, je pet milj od nas. Po-
noči nas obiščejo medvedi, vol-
kovi, srne, jeleni in druga divja-
čina. Prve noči smo napol spali,
napol čuli. Motili so nas čudni
gozdni glasovi, kakršnih nisi va-
jen v mestu. Proti jutru, pred
sončnim vzhodom ali zvečer po
zahodu opazujemo divjačino, ki
se pride napajati k jezeru. Res le-
po in romantično.

Podnevi, ko je časa dovolj, se
podamo po gozdu. Naletimo na
tako goščo in podrto drevje, da
ne moreš naprej. Tu leži in troh-
ni na milijone kubikov lesa. Ako
bi ga spravljali v svet, bi bilo po
teh gozdovih dela za tisoče in ti-
soče delavcev. V Ameriki je še
premalo delavcev, ako bi hoteli
dati delo vsem.

Tudi po teh pokrajinah vidiš,
da so belokožci poročeni z Indi-
jankami. V resnici se mi vse
skupaj, ljudje in pokrajina, vidi
tudi in nerazumljivo, kar mi da
dosti misliti. Ko vprašaš, kdo je
lastnik teh ogromnih pokrajin,
gozdov in pušav, ti nihče ne ve
povedati. In mogoče ti tudi nih-
če ne da odgovora, ker mu
nima kaj koristiti.

Anton Jurca, Frank Gaber,
Anton Jurca jr.

Vesti iz vzhodnega Ohia

Bridgeport, O. — Prvi teden
v avgustu sem se zelo slabo po-
čutil in me je bilo vrglo v poste-
ljo. Naslednji teden se mi je to-
liko obrnilo na bolje, ker mogoče
če ne bo zopet kmalu prilike, ker
ine bodo 10. avgusta pričeli zdravi-
ti z injekcijami, da sem skle-
nil, da grem obiskat moje prij-
telje v Johnstown, posebno še,

ker tam pevski zbor Jugoslavija
v svoj piknik na 9. avgusta. 7. av-
gusta sem rekel fanti, da se pre-
cej dobro počutim in suggestiral,
naj gremo v Johnstown. "Pojdimo,
ako želiš, toda se bojim, da boš
težko vzdržal," mi je odgovorila.

In res smo šli v soboto ob 2.
popoldne od doma in srečno pri-
šli k Langerholcovim. John je
bil zelo presenečen, ker me ni pri-
čakoval. Bil je še zaposlen v tr-
govini. Ko je bil gotov, vsa si i-
mela veliko povedati, kot je to
navada pri ljudeh, ki se udele-
stvujejo v delavskem gibanju.
Pretrgala vsa razne dogodke in
ugibala to in ono do 2. zjutraj.
Mene je pričelo zelo nadlegovati
in sem moral k pokoju.

Zjutraj smo bili kmalu pokon-
ci. Šli smo obiskat njegove hčere,
ki so omožene, prva na Park Hil-
lu, druga v Conemaughu. Nato
smo se ustavili pri Franku Pod-
boyu, ki je ravno prišel s seje gl.
odбора SNPJ iz Chicaga. Moral
je takoj iti na seje društva in
soc. kluba. Vseeno se mu je čud-
no zdelo, ko me je zagledal.

Potem smo šli nazaj k Lan-
gerholcu, nakar je on odšel na
društveno sejo, ki je kmalu min-
ila. Popoldan smo šli na piknik
Jugoslavije, ki je bil zelo dobro
obiskan. Sešel sem se z mnogimi
znanci, katere sem spoznal, ko
sem bil na agitaciji za Proletar-
ca. Zastopanje so bile vse bližnje
naselbine. Tik predno smo se mi-
silili vrniti proti domu je na sto-
pila Jugoslavija z več krasnimi
pešniki, katere sem kot ljubitel-
ja petja izredno užival. Imajo
dobre moči in dobrega učitelja,
prof. Roemerja (Nemec), ki je
tudi zelo družaben.

Takoj po programu smo odšli
domov, kar sem zelo nerad sto-
ril, kajti posetniki so pričeli naj-
bolj prihajati — Podboy, Poto-
kar in drugi. Toda ni kazalo
drugega, kajti pot je dolga in jaz
precej slab. Moral sem se loči-
ti. Kratek je bil ta poset, toda
jaz sem ga bil vesel. Domov smo
srečno prišli, čeprav bolj težko.
Jugoslaviji želim uspeha, vsem
mojim prijateljem pa hvala, pe-
sežno družini Langerholc, ker
so imeli stitost z nami. Je pač
tako, da pri njih se počutim kot
doma. In zakaj tudi ne, ker pri
njih sta gostoljubnost in soder-
nost doma.

Kakor je bilo že poročano, se
vrši prihodnja konferenca okro-
žne Prosvetne matice JSZ 30.
avgusta v Power Pointu. Sklica-
na je v smislu sklepa zadnje kon-
ference, ki je zaključila, naj se
vrši kmalu po zboru JSZ. To
zborovanje bo zelo važno iz več
razlogov. Pred nami so predsed-
niške volitve, poročilo delegata o
zadnjem zboru JSZ in več dru-
gih važnih dogodkov, ki so se za-
dne čase pojavili v delavskem
gibanju in tudi pri JSZ. O vsem
tem bomo razpravljali. Zato je
dolžnost vseh klubov in društev
PM, da so čim bolj zastopana.
Vabi se tudi somišljenike iz Ken-
mora, Barbertona, Girarda in
drugih naselbin, tudi iz onih, ki
ne pripadajo v to konferenčno ok-
rožje. Upamo, da bo tudi Penn-
sylvanija zastopana. Čim več nas
bo, tem bolj temeljito bomo la-
hko razpravljali o položih v našem
gibanju. Naj nikogar, nobenega
društva ali kluba, ne manjka.
Klub v Power Pointu bo skrbel,
da boste po konferenci dobro po-
strešeni, kajti tamkajšnji soderu-
gi so to še vedno storili. Jih je
malo, ampak so trdni, uljudni in
postrežljivi.

V soboto večer dne 5. septem-
bra bo društvo 13 SNPJ po dol-
gem času priredilo plesno vese-
lico, o kateri bo več poročano v
srednji številki Prosvete.

Joseph Snoy, 13.

Pomladitev zlez brez opera- cije

Ko je prof. Steinach svojačasno sporočil,
je mogoče z operacijo na kličnih zlezah dose-
siti stopnjevanje duševne zmogljivosti, so
členjaki nevarno majali z glavami. Kako ta
bi operacija, ki obogati kri s spolnim hor-
monom, učinkovala na možgane? Kakšna zve-
naj bi bila med mislijo, med duhom in niš-
teganostjo? Celo potem, ko je Steinach z živ-
skimi eksperimenti dokazal, da se možgani ost-
relih živali po pomlajevalni operaciji napoln-
s krvjo kakor pri mladih, čvrstih živalih,
neveča ni mogla umakniti.

V bistvu so imeli skeptiki prav, kajti v sv-
jem najnovejšem sporočilu je Steinach s svo-
jimi sodelavci pokazal, da stvar ni po-
presta, da sam, umetno pridelani mo-
spolni hormon n. pr. nikakor ni sposoben us-
kovati na krvni obtok v možganih. Naj bo
njegov specifični seksualni vplivi še tako m-
čni, vendar mu nedostaja vpliva na možga-
ski krvni obtok.

Iz tega sledi, da mora pri pomlajevalnem
fektu Steinchahove operacije, ki zadeva vse ž-
ljenjske procese, sodelovati razen pravega me-
kega seksualnega hormona še neki drugi ho-
mon. In to je ženski hormon. V resnici se
izkazalo, da je injekcija tega hormona sposo-
na povzročiti živ krvni obtok v možganih sa-
cev.

Ženski hormon, ki ga najdemo redno v kr-
vi in organih samcev, torej ni nepotreben prid-
tek. Potreben je, da more telo živeti v svo-
polni moči. Znanost je odkrila načine za pri-
delovanje poedinih čistih hormonov, toda v
ravi, v živem telesu delujejo v harmonične
skladu. Sele možki in ženski hormon skup-
dajeta naravi fiziološki hormon moškosti
mladostne sile. Celo tipične moške spolne fun-
cije se pospešujejo z dodatkom ženskega ho-
mona, in če ni drugače, si telo v lastni reš-
spremeni del moškega hormona v ženski ho-
mon, kakor je sklepali iz najnovejših eks-
perimentov in opazovanj.

Iz vsega tega sledi popolnoma nova formula
za pomlajevalno prakso, formula, ki je us-
tavila prof. Steinach z uvedbo svoje nove me-
tode. Ta metoda kombinira možki in ženski
hormon za skupni učinek. Dodatek ženskega
hormona olajšuje predvsem delo moškega ho-
mona s tem, da povzroča v organih živ obtok
krvi, potem pa pomlaja tudi vse telesne in du-
ševne funkcije, ki so izven spolnih funkcij
na katere nima možki hormon sam nobene
učinka.

Svojo novo metodo je prof. Steinach že ta-
preizkusil na ljudeh in s popolnim uspehom.
Tako je po neoperativnem posežu na mah
starejša v poskusih, ostarelih osebah znan-
starevska godrnjavost in napravlila prosti-
trajnemu, zadovoljnemu razpoloženju. Če
pacienti prej trpeli za utrujenostjo in nevo-
do dela, se jim je nenadno prebudila mlado-
na življenjska in ustvarjalna energija, izgini-
je nespečnost, glavobol, neopornost proti te-
lesnemu in duševnemu naporu, izginele so
ke funkcije slabosti, ki jih s samim možki
hormonom ne bi mogli nikoli popolnoma o-
straniti.

Tako pomenijo nova odkritja dunajskega
členjaka ogromen korak naprej proti davni
cilju človeškega rodu, proti cilju nepresta-
mladostne sile tudi v najbolj dozoreli staro-
sti.

Elektrika in hrana

Ze dolgo si prizadevajo, da bi uganili ti-
sile, ki upravljajo presnovo v tkivu in s tem
tem odkrili, da delujejo tu v prvi vrsti fizika-
ne sile. Tako so spoznali kot važne čimle
sile osmoze, difuzije in onkotskega tlaka. Ma-
ge skrivnosti, ki so še ostale, pa razjasnjuje
elektrostatična teorija nemškega raziskoval-
Rudolfa Kellerja.

Keller trdi, da obstoji med krvnimi kapila-
kami in tkivnimi stanicami elektrostatična po-
tencialna diferenca, torej električno polje.
Ta diferenca vpliva na gibanje snovi, ki so ra-
redene v krvi in tkivnih sokih. To pojasnju-
je po drugi strani, zakaj razne snovi delijo
tkivne in sokovne soli. Kuhinjsko sol dobi-
n. pr. v prvi vrsti v krvi, fosfate in kalij-
soli pa posebno v tkivu. Po Kellerjevem m-
nju je trdno ugotovljeno dejstvo, da človek
nagiba k temu, da bi jemat tkivne in sokov-
soli v primerni količini vase, temveč daje pre-
nost sokovnim solem (pred vsem torej kuhin-
ski soli) v hrani. To vodi lahko posebno po-
boolenjih, pri katerih se električne sile sploš-
znižajo do težkih motenj, kar utegne prepo-
viti tkivo s kuhinjsko soljo. Keller priporo-
vati posebno v takšnih primerih dieto, ki vse-
buje mnogo sadja in zelenjave s čimer se pri-
bližuje pristašem sirove hrane.

Pred dvajsetimi leti

(Iz Prosvete z dne 17. avgusta 1916.)

Domače vesti. — V Clevelandu je 29-letni
oženjeni Stanislav Jazbec ustrelil 17-letno An-
Ziindro, ker mu je odrekla ljubezen.

Delavske vesti. — Stavka kladinskih dela-
cev v Philadelphiji. — V Ottawi, Ill., je čez 400
delavcev demonstriralo svojo solidarnost s stav-
kajočimi cementarji. Dva delavca, ki sta pre-
dva letoma ubila tri stavkajoče rudarje v
Calumetu, Mich., sta bila izpuščena iz poro-
čja.

Svetovna vojna. — Rusi nadaljujejo s poro-
čja o svojih velikih zmagah v Galiciji. Italijan-
o priznavajo velike izgube na vzhodni strani
Soče. Tolmin je še vedno v avstrijskih rokah.

LISTNICA UREDNIŠTVA

Vesti s Primorskega

JOVENSKE SLUŠATELJI VIŠKE SOLE POD POLICIJSKIM NADZORSTVOM

Policijski tovariši se morajo pa vaditi z orožjem. — Univerza ali kasarna?

Trst, junija, 1936. — Tržaška gimnazija, znana imenom "Revoltella", je bila središče fašističnega gibanja. Dvignjena je bila na stopnjo fakultete, a s notranje ni prav nič pridobila. Trstu, kot velikemu političnemu mestu je bila sicer potrebna in mnogo naših rojakov je dokončalo študije na tej Veljaja je kot dober učni

Nasi študentje so tu že od nekdaj tvorili krog zase. Ni zato čudno, da je fašizem tudi nanje našel svoj pogled, saj so bili to redki inteligenti, ki so imeli namen z italijanskimi študiji tudi doma. Onemogočal pa je delo vstopovod in končno študija so morali skoro vsi, pripravljeni preko meje. V našem času pa so se celo poslužili postopanja proti njim in na spravi pod policijsko nadzorstvo; z njimi celo tudi one, ki so prišli študirat iz tujine, kot jugoslovanski študenti. Ni čudno, če je došlo od zunaj vedno manjši.

Pa tudi njih italijanski kolegi študirajo v zelo čudnih razmerah. Vsa šola je namreč pod nadzorstvom fašistične kasarne. Z gimnazijci morajo vsako leto od štirih zjutraj dalje opravljati vojaško vajevanje in poslušati mesto predavanja vojaškega predavatelja. Seveda so slušatelji tudi občasno, zlasti bolj zanesljivi, ki so tudi kot navadni vojak. Na šoli predavajo samo zaščitni fašisti — profesorji. Materija se ne poudarja kot znanost, ampak kot fašistična nauka, ki jih morajo obvladati in iz njene brez oporekanja izdvojnega mnenja. Ni čudno, če je prisiljen vsakdo, tudi po končanem študiju in kljub temu doktorskega naslova, ista mimo fašističnih resnic še naprej in še iskati pot v pravo stvarno delo. Tako je fašizem ponizal ta zavod, ustanovljen gotovo v čisto druge namene, v učilnico laži in politične propagande.

Letela ga je zaslužena kazen. Gorica, julija 1936. — S 16. letjem je odšel iz Ajdovščine mladeti zakupnik ajdovske kmetije, bivši namestnik ajdovske podesta in tajnik fašista, Anton Castellani. V Ajdovščini je prišel takoj po okupaciji kot tajnik uradnik ter je tu ostal do zadnjih dni. Bil je znan po okoliših zaradi svojih izrednih zaslug za fašizem; zlasti mnogo skrbi in strahu je poje po pobojih vrha Javornika. Ljudje se zelo pritožujejo, ker bo vojaštvo že itak mizerno letino popolnoma pokončalo.

Postopanje oblasti v obmejnih krajih

Idrija, julija 1936. — V obmejnem pasu nad Idrijo so finančni stražniki zaplenili kmetom 20 konjev pod pretvezo, da so vtihotapljeni iz Jugoslavije. Zapičemo so izvršili brez vsakršne predhodne preiskave in ugotovitve, ne glede na vse dokaze in dokumente, ki so jih bili kmetje pripravili in zmožni nuditi. Sum, da so konji vtihotapljeni živina, v največ slučajev ni odgovarjal, zato je mnogo lastnikov zaplenjenih konj s tem po krivici in zelo prizadetih. V nedeljo 12. julija so vse zaplenjene konje prodali na javni dražbi v Idriji in so zahtevali za vsako glavo 2.000 lir. Tako je neki mlinar iz idrijske okolice moral plačati za svoje, že enkrat pošteno plačane konje, vnovič 4.000 lir. Skoro vsi prizadeti lastniki so si morali denar izposoditi, da so svoje konje odkupili na dražbi, kajti v okolici se opaža čim dalje večje pomanjkanje te prepotrebne živine. Finančni stražniki pa so na ta način z lahkoto zaslužili lepe denarce na račun našega izmuzganega kmeta. Inštanca, na katero bi lahko naš kmet vložil pritožbo o krivicah, ki se mu godijo, pa fašistični oblastniki ne priznajo.

Delo na cestah ob meji napreduje

Črni vrh, julija 1936. — Delo na obmejnih cestah napreduje z ameriško hitrostjo. V drugi polovici tega meseca so končali z delom na dveh sicer kratkih cestah, in to Godovič — Ivanje doline — Kobal; ta cesta se odcepi: ena veja gre na Medvedje brdo (meja), druga pa na Viharje. Cesta je bila grajena večinoma po starem kolovozu, pri delu pa so bili zaposleni deloma civilni delavci, deloma pa vojaštvo.

Na novo so trasirali cesto iz Godoviča na Gornji in Spodnji Novi svet. Tako bo postal Godovič važna obmejna križišče, po večini strateških cest, ki tečejo proti meji.

Vojaški transporti po soški dolini

Gorica, julija 1936. — Soško dolino je koncem junija in v začetku julija pasiralo veliko vojaštva. Večina vojaštva je bila namenjena v obmejne predele pod Bogatinom, Triglavom, Mojstrovko in Jalovcem. Veliko število tega vojaštva pa je bilo baje diriganega v obmejne predele ob avstrijski meji.

Domačini v službi obmejnih straž

Podbrdo, julija 1936. — V obmejni vasi Nemški Rut so obmejni stražniki dosegli pri nekem domačinu toliko, da jim je izdal in pokazal vse tajne prehode meje. Moč je družinski oče in že več let prost vsakega davka zaradi številne družine in se najbrže izkazuje fašističnim oblastem hvalen s tem, da je v službi raznih javnih organov.

Na Bogatino nadaljujejo z utrjevanjem

Tolmin, julija 1936. — Na Bogatino, ki je najvišji vrh v bohinjskih planinah, se tudi letos z vso naglico nadaljuje utrjevalno delo. Material spravljajo po vzpenjači iz planine Polog na Bogatin. Poleg tega se poslužujejo tudi tovorne živine. Za utrjevalna dela v tem predelu je predvidenega za letošnje leto samo cementa kakih 300 kvintalov.

Italijanski priseljenci imajo povod prednost

Bovec, julija 1936. — V Cezsoči je že pred leti neurje odneslo most čez potok Slatenik. Po večkratnih prošnjah domačinov se je končno letos občinska uprava odločila in je odredila popravo oziroma novo gradnjo mostu. V ta namen pa je dala občanom na razpolago le potreben material, medtem ko morajo delo oskrbeti sami vaščani. Občinska uprava nima na razpolago denarnih sredstev, za popravo in zboljšanja, ki so prepotrebna in obče koristna, pač pa ima sredstva za vzdrževanje treh na novo priseljenih italijanskih družin, katere podpira z živci.

Iz otroških ust

"Mama, ali zna Mina leteti?"
"Ne, srček, leteti pa ne zna."
"A angeli vendar znajo leteti, ne, mama?"
"Seveda — a Mina vendar ni angel."
"Pač, mama, saj ji je papa malce prej rekel: 'Kako srček angetek si!'"
"Tega pa nisem vedela. Seveda bo potem letela!"

Dva železničarja in pet brezposelnih delavcev je izgubilo življenje, ko se je iztril tovorni vlak v bližini Clay Cityja, Ill.

Delavstvo za svobodo Španije

Zločinski načrt revolucije v Španiji se mora smatrati kot akt paganških bestialitet napram španskemu narodu. Španskemu plemstvu, ki je zastopano v feudalnem in finančnem kapitalu ter v generaliteti in kleru, je vseeno, kako se prerije zopet do oblasti, da bo zopet plenilo narod ter uživalo sadove dela raztrganih in lačnih delavcev vseh strok. Ljudska republika, ki je zmaga la pri volitvah februarja meseca, ima nalogo, da odpravi velike socialne krivice. Paganške plemiče in kler, vsaj v tem smislu kakor piše nedeljski "Slovenec", je pa ta stvar tako ujezila, da so jeli snovati tajno protirevolucijo v svrhu kapitalistične diktature, ki naj zopet garantira debelim in sitim gospodom pravico, da smejo po svoji mili volji izkoriščati narod dalje.

Z začudenjem opažamo, da v tem primeru zagovarja to paganstvo vse klerikalno in fašistično časopisje in radio.

Republika Španija je bila na najlepši poti naravnega razvoja. Hotela je delati, hotela je popravljati socialne krivice. Toda fašisti, generaliteta, fevdalni klerikalizem in kler so zasnovali široko revolucijo proti razvoju Španije. Razpredli so svoje mreže po vsej Španiji, tajno in enotno, kar bi moralo biti zlasti v zvezi z delavstvom. Zagotovili so si nekatere važnejše vojaške postojanke, kjer je bilo precej vojaške materiala. Finančno pa podpirajo revolucionarje domači kapitalisti potom velike banke, s katero sodelujejo tudi inozemske banke in italijanski in nemški fašizem.

Zal, moramo konstatirati, da se je delavsko gibanje po volitvah zopet cepilo na tri tendence, kakor je povedal Caballero. In to nesoglasje je mnogo pripomoglo k temu, da so španski delavci bili uverjeni, da je njih pšenica že dozorela. Delavstvo pa se je takoj po prvih pojavih zedinilo in šlo celo tako daleč, da so vsi republikanci zedinili na točko programa: obramba republike.

Neodločnost in liberalnost republikanske vlade, kakor tudi prerahla enotnost v delavskem gibanju je nedvomno v precejšnji meri krivo, da je obsovalni klerofašizem mogel zaneti tako krvavo revolucijo. Z deli zveste vojske in oboroženimi delavskimi bataljoni se je pravni vladi posrečilo vendarle organizirati na vse štiri odločen odpor proti upornikom. V vzhodnih pokrajinah je bil odpor celo takoj zadušen. S tem je bilo tudi obkoljenje Madrida, kar so uporniki nameravali, preprečeno.

Na vladni strani se bori tudi mornarica in letalstvo. Španska vlada je prosila v Parizu za orožje in municijo. Vlada je dobavo dovolila, kar silno grize zopet paganske desničarske francoske kroge. Tudi Angliji ni stvar prav všeč.

Svobodno španske reakcije že poznamo par sto let. Gre za boj proti "marksizmu". Navajeni smo že teh metod. Kapitalist najlažje pove to, kadar se bori za svoje privilegije, češ, da se bori proti marksizmu. Tepec bi bil, če bi povedal, da se bori za svoj kapital in svoje privilegije. Mi pa tudi vemo, da se proti marksizmu bore samo sovražniki delavstva. Razni fašisti nam to že praktično dokazujejo, kar dvigajo zopet izkoriščanje in poslabšanje socialne razmere.

Boj proti marksizmu je danes samo prazna demagogija kapitalistov in njih hlapcev, če govorimo o socialnem in političnem standardu. — D. P.

Roosevelt za nadaljevanje vojne kampanje

Chautauqua, N. Y., 15. avg. — Predsednik Roosevelt je večeraj v svojem govoru v tujem letovišču izjavil, da njegova administracija bo nadaljevala delo za mednarodni mir. "Jaz sovražim vojno", je rekel predsednik z dramatično emfazo, "in storil sem vse, kar sem mogel, da se oboroževanje omeji, če pa nisem uspel, ni bila moja krivda."

Lewis, vodja CIO, odpotoval na Angleško

New York, 15. avg. — John L. Lewis, vodja rudarjev in Odpora za industrijsko organizacijo, je večeraj odpotoval s parnikom American Merchant na Angleško na "kratek oddih", kakor je povedal reporterjem. Vrne se 3. septembra, dva dni pred potekom roka, ko ima biti deset unij suspendiranih iz ADF, če ne bo tega dneva razpuščen CIO. Lewis je pa rekel, da razpusta ne bo.

Generalna stavka v Mehiki odvrnjena

Mexico City, 15. avg. — Generalna stavka v centralni Mehiki je bila odvrnjena, ko so reprezentantje večjega števila industrij na konferenci z zastopniki delavskih unij izjavili, da bodo zvišali meze in pristali na vse druge zahteve. Uradniki elektrarske družbe v glavnem mestu so obljubili, da bodo delavci, ki so zastavkali pred nekaj tedni, dobili plačo za vse dni, ko so bili zavojevani v stavki.

Eksplodirala ubila šest rudarjev

Mountain City, Nev., 15. avg. — Eksplodirala plina v bakrenem rudniku Mountain City Copper Co. je ubila šest rudarjev, ki so se nahajali 500 čevljev pod zemljo, ko se je pripetila razstrelba.

HUMOR

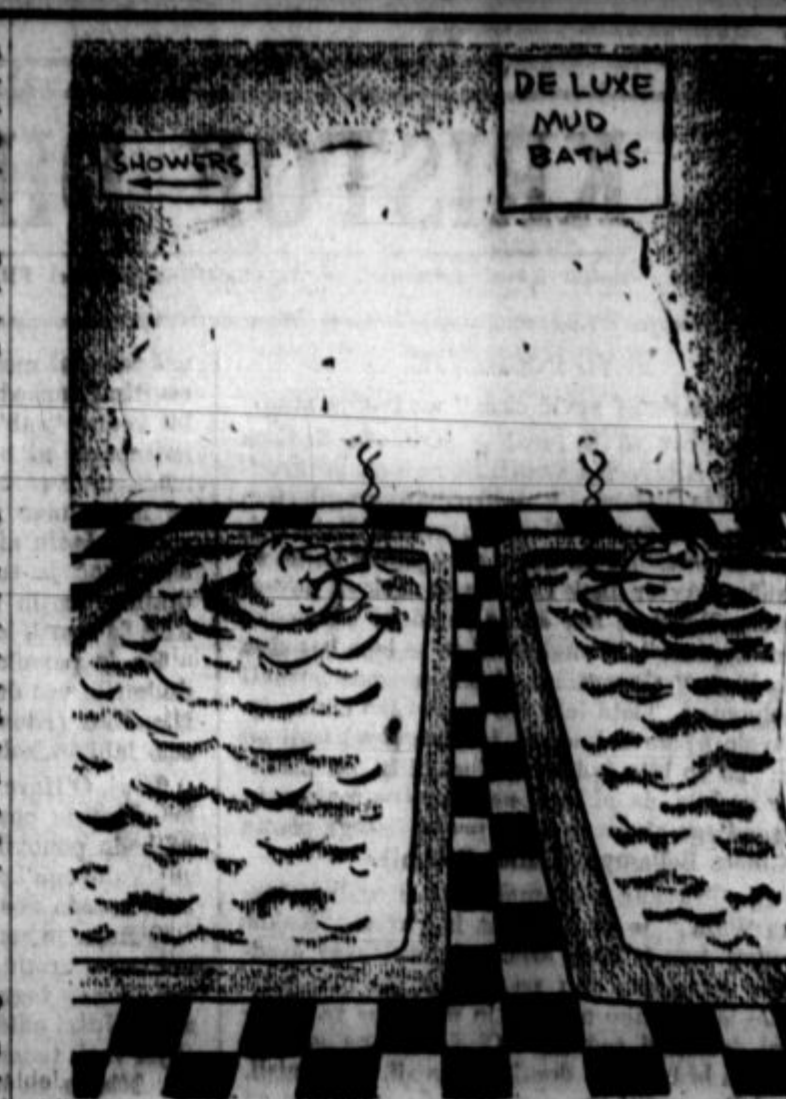
Kupčija

"Predlagal bi vam lepo kupčijo. Zaslužili boste pri njej okrogel milijon," predlaga mladi Brenta staremu Rogaču.

"Vaša hči ima poldrug milijon dote. Jaz bi jo vzel za pol milijona, milijon bi pa ostal vam."

Izgovor

"Ne maram, da bi hodila s Cenetom Plankarjem. Ravno večeraj si bila spet z njim v parku, čeprav sem ti prepovedal."
"Ne oče, saj nisem bila!"
"Ne laži, Frida: na očeh se ti vidi!"
"To bo pa še od zadnjice, oče!"

"Se vedno sem aktiven v blaznu." (Narisa! Redfield.)

Francija vztraja za dosego nevtralnega pakta

(Nadaljevanje s 1. strani.)

video na severu, kjer se armada rudarjev bori z rebeli v pouličnih bitkah. Vlado topništvo je večeraj bombardiralo rebele v Saragossi in istočasno je več oddelkov lojalnega vojaštva iz Barcelone odkorakalo proti tej rebelni trdnjavi.

Vladna letala so večeraj metala bombe na Alcazar v bližini Tolida, da prisilijo rebele, ki so se utaborili v tem mestu, na umik. Barcelona, 15. avg. — Neki katalonski letalec se je zapletel v arditno bitko s štirimi rebelnimi letali v bližini Saragosse, se glasi vlačno poročilo. Eno letalo je uletelo, in ko je uvidel, da ne bo kos premoči, se je premisljeno zaletel v drugega in tako sta oba treščila na zemljo.

Katalonska vlada, ki podpira madridski režim, je sinoči naznanila, da so njene čete odbile nekaj fašističnih rebelev pri Husacu, v severni Španiji. V daljši bitki v zraku so vladna letala razdejala dve rebelni letali, ki sta se vneli in padli na zemljo. V bližini Tradiante v isti pokrajini so se vršile manjše praske med rebeli in četami ljudske armade.

Druge vest se glasi, da je dva tisoč vladnih milicnikov vkorakalo v Barbastro, kjer bodo pomagali katalonskim četam pri zatiranju fašistične revolte.

Pariz, 15. avg. — Francoska vlada je prepovedala rekrutiranje prostovoljcev, ki so doslej odhajali v Španijo in pomagali madridski vladi pri zatiranju fašistične revolte. Prepoved je koncesija fašistični Italiji, ki je informirala Francijo, da ne bo podpisala nevtralnostnega pakta z ozirom na civilno vojno, ki divja v Španiji, če pariška vlada ne bo ustavila mobilizacije prostovoljcev. Istočasno je premier Leon Blum naznanil, da njegova vlada ne more preprečiti odhoda posameznikov v Španijo in ne pošiljanja denarja in živih španskih ljudskih armadi.

Odlok, ki prepoveduje organizirano mobilizacijo francoskih državljanov, je odgovor Mussoliniju, Hitlerju kakor tudi francoskim desničarjem, ki so zagnali

velikanski krik, da komunisti in drugi levčarji organizirajo mednarodno delavsko armado, ki naj bi pomagala madridski vladi pri zatiranju fašistične revolte.

Francoska koncesija Mussoliniju, ki je obdolžil Blumovo vlado, da nudi moralno podporo španskim levčarjem, je potolačila italijanskega diktatorja, ne pa Hitlerja. Slednji še ni dal odgovora, ali bo njegova vlada odobrila nevtralnostni pakt, katerega je Francija predložila trinajstim evropskim državam. Ta med drugim določa, da ne sme nobena država, ki podpisuje pakt, pošiljati orožja, municije in drugega bojnega materiala fašističnim rebelom in ne španski ljudski armadi. Nacijsko časopisje še vedno napada španske lojaliste zaradi umora štirih nemških državljanov in to je deloma vzrok, da se Hitler še ni odločil, kakšno akcijo bo podvzel v zvezi s situacijo v Španiji.

Pariški list "Le Matin" je objavil poročilo, da je Moskva poslala pet milijonov dolarjev madridski vladi. To vsoto so pripevale sovjetske trgovske agencije, ki imajo svoje urade v zunanjih državah. Madridska vlada bo ta denar porabila za nakup orožja in drugega bojnega materiala.

London, 15. avg. — Tu je bilo naznanjeno, da so španski rebeli kupili pet bojnih letal v Angliji, madridska vlada pa tri. Letala, ki jih pilotirajo angleški letalci, so že odletela v Španijo. Kupčijo z angleško letalsko firmo so sklenili agentje rebelev in španske vlade, ki so plačali za letala nad \$200.000. Druga vest se glasi, da je v zadnjih treh tednih odšlo v Španijo okrog trideset letal. Letalski minister je izjavil, da ni v veljavi nobena odredba, ki bi prepovedovala prodajanje angleških letal Španiji.

Spričevalo

"Prav žal, toda dobrega spričevala vam res ne morem dati," meni godrnjava gospodinja odhajajoči služkinji.

"Oh, gospa, zastran tega naj vas ne skrbi. Napišite samo to, da sem bila dva meseca pri vas v službi, bo zadostalo."

PREČITAJTE in TAKOJ SPOROČITE

svoje ime, naslov, poklic in tel. štev.

DA TUDI VAŠE IME UVRSTI KLASIFICIRANI

IMEJO SE POVERJENCI za natiranje podatkov v različne knjige, listine, seznam, ob katerih trudi se samoziva, inteligentno in prazno orobno. **PISITE!**

NARODNI ADRESAR

AMERIŠKIH HRVATOV-SLOVENCEV-RBOV

166 Fifth Ave. New York, N.Y.

KRIŠTOF DIMAČ

Spisal JACK LONDON. — Iz angleščine prevedel FRANCE MAGAJNA

PRVO POGLAVJE

Kako je Krištof prvič okusil medvedje meso. Prava pravda se je pisal za Krištofa Bellewa (izgovori Bilu). Na vseučilišču so ga prekrstili v Stolfo Bellew. V lahkih živih krogih San Franciscu so mu kratkoma pravili Kriš Bellew. Navsezadnje pa ga je svet poznal samo za Dimača. (Avtor Jack London je naslovil povest "Smoke Bellew", kar bi se reklo po slovensko "Dim Lepozor". V angleščini je to lepa besedna igra, ki je v slovenščini ni bilo mogoče posneti popolnoma.) Tista leta, ko se je tako čudno izprevrglo njegovo ime, se je izprevrgel tudi on sam. To so bile čudne zgodbe, ki bi jih pa nikdar ne bilo, da ni imel nesposabne matere in kremenitega strica in da ni prejel tistega pisma od Gilleta Bellamya (Džilet Belemi).

Pravkar sem imel v rokah zadnjo številko "Vala", je pisal Gillet iz Pariza. "Kakor je videti, ima O'Hara srečno roko. Nekaj uredniških skrivnosti mu pa vendar še manjka." Sledilo je nekoliko navodil in nasvetov za nadobudni družabni tednik. "Obišči ga pa govori, kakor da bi bili ti-le domisleki tvoji. Naj misli, da so! Bog varuj mu povedati, da prihaja od mene! Če mu poveš, bo takoj zahteval, naj postanem njegov pariški dopisnik, česar si prav nič ne želim, ker prejemam od velikih mesečnih za svoj stvaril le denar. Zlasti mu pa ne pozabi naročiti, naj nažge iz uredništva tistega tepca, ki piše umetniške in glasbene ocene. Pa še nekaj! San Francisco je vedno imel svojo lastno literaturo. Baš sedaj je pa nima. Reci mu, naj tu pa tam malo podreza in dobi človeka, ki bi mu iz trte izvil živahen podlistek, prepleten s pristno slikovitostjo, bleškom in barvo San Franciscu."

Poln dobrih nasvetov je Kriš odšel v uredništvo lista "Vala". O'Hara je poslušal. O'Hara je preudarjal, O'Hara je soglašal, O'Hara je našel domisljajca, ki mu je pisal ocene. Se več: O'Hara je izvršil nad Krištofom nekaj, česar se je bil Gillet v daljnem Parizu. Kadar je O'Hara obšla kaka želja, je bilo vse upiranje zastoj. Znal je biti tako sladke, da mu živ krst na svetu ni mogel zoprti. Preden je Kriš Bellew utegnil zbežati iz uredništva, je že postal pomožni urednik in je že obljubil pisati ocene, dokler seveda ne najdejo v ta namen kakšnega bolj primerne peresa. Tudi je zastavil svojo pošteno besedo, da bo pisal, kar sproti seveda, podlistek iz življenja San Franciscu, ki bo dolg kakih desetisoč besed. In vse to popolnoma zastoj. "Val" namreč še ne plačuje sodrudiškega dela, mu je pojasnil O'Hara. Dodal je tudi, da ves San Francisco premore enega samega možaka, ki je kos tistemu podlistku, in ta možak da je baš Kriš Bellew.

"O Bog, torej jaz sem tista uboga para!" je Kriš obupno vzdihnil, ko je odhajal na cesto.

In od tedaj naprej je služil O'Hari in nenasitnim stolpcem tednika "Vala". Teden za tednom je trgal hlače na uredniškem stolu, odganjal upnike, se prepiral s staveci in si izmisljal petindvajsetisoč besed vsake vrste. Pa vendar se delo ni hotelo olajšati. "Val" je bil častilakom list. Njegove dohodke so požrle ilustracije, kajti ploskanice so bile jako drage. O'Hara nikoli ni imel toliko denarja, da bi plačal Kriša, in iz istega razloga tudi ni mogel za uredniški zbor najeti nobene nove moči.

Sreča za Kriša, da je imel svoje lastne dohodke. Bili so sicer majhni v primeri z dohodki drugih, vendar pa so bili dovolj veliki, da je mogel biti član več klubov. Poleg tega je bil vseučiliščni imel najeto studijsko sobico. Treba pa je bilo pribiti, da so se njegovi izdatki znatno znižali, odkar je postal pomožni urednik. Nič več ni obiskoval svoje studijske sobice, niti ni

več zabaval mestnih lahkoživcev s svojimi glasovitimi razkošnimi večerjami. Kljub temu je bil vedno "suh", ker "Val" s svojimi večnimi potrebami ni požiral samo njegovih duševnih moči, temveč tudi njegove dohodke. Tako so se na primer risarji sempatiji branili risati, staveci včasih niso hoteli staviti in celo pisarniški tekač je tupatam odrekel pokorščino. V takih slučajih se je O'Hara ozrl na Kriša in Kriš je storil, kar je bilo treba.

Ko je parnik Excelsior dospel iz Alaske, so razburile vso deželo novice, ki jih je prinesel o Klondiku (Klondajku). Tedaj je Kriš napravil zelo lahkomišno ponudbo.

"Čuj, O'Hara!" je dejal. "Ta naval za zlatom bo sčasoma postal ogromen. Časi iz leta 1849 se bodo ponovili. Kaj, če bi jaz odšel tja gor za 'Valovega' posebnega poročevalca? Stroške bom seveda nosil sam."

O'Hara je zmaljal z glavo. "Ne morem te pogrešati v uradu, Kriš! Pa še tisti podlistek, saj veš. Poleg tega sem pred eno uro srečal Jacksona. Jutri odide proti Klondiku in nam bo pošiljal vsak teden po eno pismo in nekaj fotografij. Nisem ga izpuštil iz rok, dokler mi ni tega sveto obljubil. In še najlepše je pa to, da nas ne bo stalo niti vinarja."

Kriš je zopet čul o Klondiku, ko je tisto popoldne stopil v svoj klub in v čitalniški sobi nadomoma naletel na svojega strica.

"O, dober dan, striček," ga je pozdravil, se pogreznil v mehki, usnjati fotelj ter se prav po domače razkorčal. "Ali ga bova srknila?"

Naročil si je cocktail (ohlajena mešanica raznih likerjev), stric pa se je zadovoljil s pohlevno domačo rdečino, ki je bila njegova navadna pijača. Z nejevoljo je pogledoval zdej na nečakovo lice, zdaj na njegovo čašo. Kriš je zasulil, da se zbira oblake.

"Strašno se mi mudi," je naglo dejal. "Hiteti moram na razstavo v Ellery in spisati pol stolpca ocene."

"Ti, kaj pa je pravzaprav s teboj?" ga je vprašal stric. "Bled si, cela razvalina."

V odgovor je Kriš samo globoko vzdihnil.

"Če me vse ne vara, bom menda še učakal tisti 'srečen' dan, ko te bomo pokopali."

Kriš je žalostno zmaljal z glavo. "V jamo pa že ne, da bi me črvi. Sežgati se bom dal."

Krišev stric, John Bellew, je bil potomec ene onih starih, utrjenih družin, ki so v drugi polovici osemnajstega stoletja z volovskimi vpregami prodirle preko nepreglednih planjav na zapad Amerike. V njem je bila še ista čvrstost, ki si jo je pridobil v deških letih pri osvajanju novih krajev.

"Ne živiš prav, Krištof! Sramoto nam delaš."

"Po samih rožicah hodim, kaj?" se je smejal Kriš.

Stari mož je skomizgnil z rameni.

"Ne glej me no tako srepo, striček! O, saj bi bil rad na rožnih stezah. Ampak te pesmi je že konec. Ne utegnem."

"Zakaj pa, tristo...?"

"Dela preko glave."

John Bellew se je hripavo zasmejal. Ni mu verjel.

"Poštena beseda"

Zopet smeh.

"Človek je otrok okolice, v katerih živi," je dejal Kriš in pokazal na stričevo vino. "Tvoja veselost je redka in kislata kot tistole vince."

"Dela preko glave!" je porogljivo rekel stric.

"Svoj živ dan še nisi zaslužil bora."

"Zaslužil sem ga že, samo prejel ga še nisem. Zdej na primer služim petsto na teden, delam pa za štiri."

(Dolje prihodnik.)

J. Lemaitre:

Nedolžna Helenina diplomacija

Nad Skejskimi vrati se je razprostiral na ploščadi velik vrz, kjer so se navadno sprehajali Trojanci in njihove žene.

Nekega večera so sedeli na vrtu klopri Priam, Timotees, Lampos, Klitios, Antenor, Hiketaon in Ukalegon, častitljivi starci in preresevali dnevne novice, ko je Helena prišla mimo. In tedaj so si po tihem govorili drug drugemu:

"Ni čudno, da Trojanci in Ahajci radi prenašajo toliko hudega zaradi take ženske, zakaj po svoji lepoti je podobna nesmrtnim boginjam."

Tako so govorili, ker so bili že stari, blizu smrti in ker jih je Helenina podoba navdajala s poslednjim veseljem.

Toda popolnoma drugačna je bila misel krepostne knežinje Andromaha, Hektorjeve žene. Ko so ji sporočili pomenke starcev, je dejala:

"Tudi če ima človek sive lase, se more motiti. Mar ni grozno, da prebija ves narod strahote, vojne in da se tisoč moč kolje-

jo med seboj zaradi ženske brez sramu?"

"Helena ni brez sramu", je odgovoril Hektor. "Obnaša se do vrhuna. Pogostoma se obtožuje Paridu zaradi svojega zločina in bi se rada odtegnila njegove ljubezni. Sama se najostreje obsoduje. Toda je žalostna žrtev zle usode."

"To je lahko reči", je odvrnila Andromaha. "Ampak — seveda, možki ste prizanesljivi napram ženskam, ki stoje izven naravnega reda, če so le lepe, a neopazna krepot vaših žena vas le malo gane."

"Nas že gane in močno jo cenim, toda gotovo je, da hči Laboda in Lede ni hudobna in da ima ne vem že kakšno dražest v sebi, ki potolaži ves ard."

"To dražest morejo občutiti samo možki", je rekla Andromaha. "Mene pa navdaja s grozo, ker je prav ona povzročila, da se je razbesnela nesreča nad našim mestom."

Andromaha in njen mož sta govorila te besede v eni izmed petdesetih zakonskih sobah od bruenega kamna, ki so bile sezidane druga ob drugi in s katerimi spali Priamovi sinovi s svojimi zakonskimi ženami.

Toda Helena je s Paridom prebivala v oddaljenem samotnem

poslopju, odkoder je šla samo časih na ploščad nad Skejskimi vrati, da bi se navžila svežena zraka. Bila je preprosta, nepristopna, malce boječa. Čudila se je sama svoji dogodivščini in jo rada pripisovala božanski volji.

Ker se je zavedala svoje lepote in čarovnije, ki je bila v nji, je le narahlo občutila, da so jo obsajali in žaljivo govorili o nji. Toda vseeno, ker je bila v Sparti strogo vzgojena, je trpela zaradi nenavadnosti svojega položaja. Razumela je in smatrala skoro za opravičeno sovražno poštenih žena napram nji in rada bi jo bila premagala s skromnostjo, skrušenostjo in milino.

Trojanske žene so sklenile, da bodo šle v sprevedu v Atenin tempel in položile bogato vezeno tenčico preko kolen boginje, da bi se usmili mesta.

Helena je živo želela udeležiti se te svečanosti.

Odkar je bila šla s Paridom, je sprejela bogove in kešneje tudi prijateljevo domovino za svojo in postala je prav dobra Trojanka. Sploh je pa stavljala navade in življenje v Troji nad svoje svoje nekdanje domovine.

Morda je sicer našla tód nekaj manj čiste umetnosti, toda več udobnosti in razkošja kot v strogi Lakedemoniji.

Ko se je Paris, ki ga je Venera rešila iz Menelajevih rok, usmiljenja vreden vrnil v dvorec,

Ko se je nekega večera sprehajala nad Skejskimi vrati, je srečala tam Andromaha.

Spoštljivo je izginila izpred oči Hektorjeve žene. Andromaha je šla mimo s povzdignjeno glavo in jo ošinila z ledenim pogledom. Helena se je vrnila domov, vsa objokana.

Toda Andromaha, čeprav jo je komaj od strani pogledala, je opazila skladnost njenih oblačil in neko vezanost, s katero je bila njena obleka okrašena. Zvečer je rekla Hektorju:

"Ta ženska je, kar je. Toda okus ima, to moram priznati."

Helena je to izvedela in naročila služabnici, naj nese Andromahi ribo za vezenino, ki je bila ugajala krepstni knežinji. Dodala je še razna navodila, kako se krojijo obleke, pasovi in plašči.

Andromaha je dovolila svojim ženskam, da so se poslužile teh navodil. Dovolila jim je tudi, da so izvršile vezenino in nekaj dni nato je prišla na sprehajališče s tem novim okrasom. Videla je tam Heleno, ki si je bila naredila to pot preprosto in čisto gladko obleko. In to pot se je brez mrnje ozrla na Paridovo tovarišico.

Drugi dan je srečala Helena v kraljevskem vrtu malega Astyanaksa v naročju dojlje.

Vljudno je vprašala žensko, če sme poljubiti "sinčka najhrajnejšega izmed mož in najmodrejših vseh žena." Otrok je videl, da je lepa, se ji je smehljil in ljubkujoče je mrmral, ko je z drobnimi ročicami božal krasno obličje Tyndarjeve hčere.

"Zakaj ne morem imeti," je vzdihovala, "tudi jaz takega lepega dečka! (Dobro vem, da je po nekem izročilu imela Helena s Tezejem hčerko Hermiono. Toda namenoma se nisem oziral na to podrobnost.—Pla, opazka.) Toda bogovi so mi odrekli to veselje!" In oči so se ji zasolile.

"V vaših letih morete še zmerom upati," je uslužno dejala dojlja.

"Ojoi!" je odvrnila Helena.

"Močno se bojim, da so bogovi udarili moje grudi z neopodbitostjo! Od vseh znakov njihovega srda tega najhuje občutim."

Dojlja je pripovedovala prizor svoji gospodarici, ko je bil Hektor navzoč.

"Priznati je treba", je rekla Andromaha, "da si je ta ženska ohranila nekatera lepa čuvstva."

"Prepričan sem," je rekel Hektor, "da je bila Helena ustvarjena, da živi spokojno ob možu in otrocih... njeno pozešnje po materinstvu to dobro izpričuje..."

Očividno je njena usoda nasprotna njenemu značaju...

Nesreča je zanjo, da je spoznala mojega brata Parida, ki je najbolj zapeljal in najbolj premeten vseh možkih... Toda Venera je hotela tako. In ni dvoma, da jo hoče Venera ohraniti neplodno, da ostane lepa... Tako je tisto, kar ji je v slavo, hkrati v kazen. Zakaj na vse zadnje..."

"Dragi moj," je rekla Andromaha. "Pazi se: preveč jo zagovarjaš in malce si se oddaljil od predmeta."

Tisti hip je neka Helenina služabnica prinesla za mladega Astyanaksa sijajno igračo: zlat voziček, v katerega sta bila vprežena lesena konja iz cedrovine, okomotana z zlatom.

Očarani otrok je zaploskal.

Andromaha je v zadregu hotela vrniti igračo. Toda Astyanaks je jokal. Hektor je posredoval:

"Če vrneš voziček, boš s tem globoko užalostila tega otroka in brez vzroka užalila žensko, ki je vsekakor krivo ravnala, toda ki te občuduje in te spoštuje in ki časti čednost, katere si sama ni mogla ohraniti. Obdržimo igračo, saj je to brez pomena. In upam, da se ne bojiš, da bi postal Helenino prijateljstvo nevarno osemnajstmesečnemu otroku."

Razumno je dodal:

"Prav tako malo se ti je bati za moža. Helena ni zapeljivka..."

Sicer si pa ti prav tako lepa kot ona, zlasti nekaj časa sem. Mnogo lepše si oblečena kot prej in to me veseli!"

Andromaha se je razveselila teh besed, ni pa povedala, kako se je naučila lepše se oblačiti.

Ko se je Paris, ki ga je Venera rešila iz Menelajevih rok, usmiljenja vreden vrnil v dvorec,

kamor ga je zasledovalo Hektorjevo preklinjanje, si je Helena umeleto razpustila lase in potolžila:

"Ah, ustvarjena sem za nesrečo!... Zakaj se ni bogovom zdelo vredno, da bi me bili tisti dan, ko me je rodila mati, odnesel vihar! Vrtinec na visoko goro ali potopil v valovih, preden so se zgodile vse te stvari!... Toda ker so že bogovi odločili vse te nesode, bi bila rada vsaj žena pogumnejšega vojščaka... Srečna Andromaha, neomadeževana žena nezmagljivega Hektorja! Res, ta je zaslužila srečo..."

Naglo so obvestili Andromaho o teh hvale vrednih besedah.

"Ta uboga Helena," je rekla Hektorju, "če prav pomisliš, se ji lahko oprostijo. Možja imajo za tepčka... Mogla bi na Parida prav dobro vplivati, če bi imel kaj srca... Ne proslavlja se s svojimi napakami in spoštuje, kar je spoštovanja vredno..."

Sicer pa bi le kak otrok mogel verjeti, da je ona pravi povod za vojno. Jasno je, da je bil njen rop samo pretveza. Če bi te ne bilo, bi si bili Ahajci pa izmislili kak drugo. Prav ima, ko govori o usodi: Ni dvoma, da je njena žrtev. Zaslužila bi, da je krepkosti."

Med tem se je približeval dan, ko so hoteli Trojance nesti posvečeni pajčolan v Atenin tempel.

Helena je poskušala Priama, ki je bil vselej zelo dober z njo.

"Oče," mu je rekla, "rada bi se udeležila te slavnosti. Gotovo ne iz nečimernosti, temveč da pokažem, da sem z vsem srcem z ženami moje nove domovine in da bi me one ne smatrale več za tujko. Ponižno vas prosim torej, popeljite me v tempel, ko bodo vstopile trojanske žene, da se bom mogla pridružiti njihovemu sprevedu."

"Draga hčerka," je odvrnil Priam, "storim kar želiš. Toda mar se ne bojiš, da bi te trojanske žene in zlasti ponosna Andromaha zasramovale?"

"Bomo že videli, dragi oče."

Ženski spreved se je približal stebrišču templja, ko se je pojavila Helena v Priamovem sprevedu.

Plašna in s povešenimi očmi je stopila v zadnjo vrsto.

Toda ko jo je Andromaha opazila, je pristopila, ji prožila roko in rekla:

"Kako lepo, da ste prišli, gospa!..."

"Perpetuum mobile"

Ali poznate stroj, takšen stroj, ki ima večno gibanje, ki ima neizčrpano energijo, nikoli ga ni treba popravljati niti čistiti, in vendar se nikoli ne ustavi? In morda ste že slišali o takem stroju, ki o njem sanja človek, čeprav ga ni, in mu je dal ime "perpetuum mobile."

Da, nihče nikoli ga še ni videl, tudi jaz ne in tudi vi ne, pa ga tudi nikoli ne bomo videli. In vendar je mislilo na tak stroj že veliko ljudi in so si prizadevali, da bi ga iznašli, in so zapravili velike denarje za poskuse, da bi odkrili tak izum. Pameten človek pa ve, da take iznajdbe ne bomo nikoli doživeli.

Kajne da, to lahko hitro razumete. Če bi pa povedal isto stvar na drug način, bi mi najbrž nihče ne pritrdil.

Končno smo pričakali pravo poletje, pravo vročino. Nastopile so počitnice. Kder je imel kaj prihranjenega denarja in kdor varuje svoje zdravje in si to lahko privoščiti, si je poiskal oddiha. Mnogo jih je odšlo na morje, drugi v planine, tretji "na deželo" ali kamorkoli. Spočiti se vračajo domov, ožgani so od sonca, obraz jim sije od zadovoljstva. Le žal, da je premnogo takih, ki si ne morejo dovoliti niti skromnega počitniškega oddiha.

Poznamo pa tudi take, ki bi si lahko privoščili potrebne počitke, da, ki bi si ga tudi morali, pa vendar tega ne store. Vsaokmur je jasno, da ti ne delajo prav. Človekov organizem je tudi neke vrste stroj, in sicer najpremetnejši stroj, ki potrebuje najskrbnejše nege, pravega počitka, nadomestitev izrabljenih energij z novimi silami in močmi. Toda kaj je človekovemu organizmu bolj potreba poleg hrane kakor zraka, sonca, vode in gibanja? Vsaokdo ve, da so to človekovemu

organizmu dobrine, ki jih ne moremo z ničimer drugim nadomestiti.

Poznam pa ljudi, ki se ženejo dan in noč v delu, na nego svojega organizma pa niti ne utegnejo misliti. Kadar pa jih utrujenost le preostro opomni tudi na to neodložljivo dolžnost, jo skušajo — odložiti na "jutri". Celo v bolezni ali v hudi oslabelosti od prevelikega garanja ne utegnejo niti k zdravniku, ker so v svoje delo tako strastno zakopani. Vsake minute se jim zdi akoda, čeprav terja korist njihovega organizma neizprosno ravno nasprotno. Končno poznajo tudi ljudi, ki so sicer ali k zdravniku, a zdravniških nasvetov ne upoštevajo, češ, saj še izdržim, torej ni nič hudega.

Ali je kaj čudnega, če se pri teh ljudeh pojavi nenadoma bolezen, ki ni več samo utrujenost, tudi ne samo izčrpanost, ampak prava bolezen?

Ob teh vrsticah mislim na vse ljudi. Mislim na tiste, ki imajo dovolj denarja in sredstev, in ravno tako na tiste, ki vsega tega nimajo. Bog, ko je ustvaril nebo in zemljo, je ravno največje dobrote napravil dostopne vsem. Vsem je dal zraka, vsem sonca in vsem vode. Samo tisti nimajo tega, ki sami nočejo. Zato izkoristite vse te dobrote, kolikor vam je največ potrebno.

Mislite tudi na svoje zdravje, ne samo za danes, ampak tudi za jutri. Današnja borba z življenjem je izredno težka. Zato zahteva tem močnejših in bolj spočitih ljudi, z mirnimi živci in svežo glavo. Življenje zahteva od nas brezpogojno, da moramo skrbeti za svoj stroj — za svoj organizem — da ga negujemo, o-svežujemo, torej nekako popravljamo in čistimo. Telesne sile vsega našega organizma morajo brezhibno delovati, da je tudi naš duh čist, svež in močan.

Po velikih tovarnah imajo pisce: "Pazite na stroj — stane veliko denarja!" — "Pazite na stroj — stroj je živ!" — "Pazite na stroj — stroj ima dušo!"

In delavci poslušajo glas te povedi.

Mnogo ste že čitali ali pa šali — predavanja o človekovem zdravju in vendar — človek pametnih nasvetov ne poslušaj tako ne, kakor bi jih rjal. Ob teh mislih vam želim, da bi vsaj malo pomislili tudi svoje zdravje. Želim, da bi se to spomnili tudi vi — vi, imate ne denarja ne počitniške vsake nedelje in vsakega tistega, ki vam vsem, da nepotrebnem ne zapravljate njih energij niti v prekomernem delu za denar, ki vam ne ne ne nadomestiti zdravja, ampak vam ga celo uničuje in končno uniči. Pocieni so te dobrote: nje, zrak, sonce, voda, gibanje. Vsaj ob nedeljah in praznikih naučite vseh teh dobrot, ki jih daje priroda v tako zvrmeri. Taka skrb za zdravje teža, toda neizogibno potreba za vaše zdravje in za življenjsko borbo.

Hotelski gost

"Ali ste me vi pravkar spili iz spanja?" je vprašal hotelni sluga.

"Da! Hotel sem vas vprašati, če imate telefon v hiši; jutro poldne bi rad govoril s Parizom."

NA PRODAJ JE FARMA

10 akrov zemlje v Floridi, pet na hišo in druga potrebna kmetijska orodja. 4 1/2 akre je obdelano in sajeno. Za hitro prodajo se dajo nizki ceni, vse skupaj za \$750.00. Naj se v dobroznani slovenski sehnini. Pišite lastniku na Mr. Stephen Hajek, P. O. Box Samsula, Florida.

—(Ad)

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklepu 10. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveta in šteje eden, dva, tri, štiri ali pet članov iz ene družine in eni naročniki. Prosveta stane za vse enake, za člana ali članice \$6.00 za eno leto in nima. Ker pa člani še plačujejo pri avtorizaciji \$1.20 za tednik, so jim te šteje k naročninam. Torej sedaj ni vrzeka, reči, da je list predrž za S. N. P. J. List Prosveta je vaša lastnina in gotovo je v vsaki družini, ki bi rad čital list vsak dan. Cena lista Prosveta je:

Za Zdrav. države in Kanado \$6.00	Za Člone in Chicago je.....
1 tednik in..... 4.50	1 tednik in.....
2 tednika in..... 8.50	2 tednika in.....
3 tednika in..... 12.50	3 tednika in.....
4 tednika in..... 16.50	4 tednika in.....
5 tednikov in..... 20.50	5 tednikov in.....
Za Evropo je..... \$9.00	

Izpolnite spodnji kupon, prilepite potrebno vsoto denarja ali Order v pisnu in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

Pojasnilo: Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član ali če se preseli proč od družine in bo sahteval sam svoj list tednik, moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročnik na Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati do vsote lista Prosveta. Ako tega ne store, tedaj mora upravništvo list datum za to vsoto naročniku.

PROSVETA, SNPJ, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Priloženo polijam naročnino na list Prosveto vsoto \$.....

1) Ime..... Čl. družina \$.....

Naslov.....

Ustavite tednik in ga pripilite k moji naročnini od sledečih članov družine:

2) Čl. družina \$.....

3) Čl. družina \$.....

4) Čl. družina \$.....

5) Čl. družina \$.....

Mesto..... Država.....

Nov naročnik..... Star naročnik.....

TISKARNA S.N.P.J.

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časni knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugo

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne

Cene zmerne, unijsko delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

S.N.P.J. PRINTERY